

ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертацію Стемковської Оксани Ігорівни

«Особливості імплементації європейських стандартів у діяльність органів місцевого самоврядування в Україні в умовах децентралізації»,

подану на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.02 – політичні інститути та процеси

Реформа місцевого самоврядування й територіальної організації влади на засадах децентралізації, яка була спрямована на створення сучасної системи місцевого самоврядування в Україні на основі європейських цінностей розвитку місцевої демократії, наділення територіальних громад повноваженнями та ресурсами, що забезпечать місцевий економічний розвиток, надання населенню високоякісних та доступних публічних послуг, виявилась найбільш найрезультаттвною і найефективнішою із проголошених стратегічних реформ.

Актуальність обраної О. І. Стемковською проблеми наукового дослідження зумовлені як нагальними потребами політичного порядку денного в Україні, так і вимогами Європейського Союзу щодо приведення національного законодавства у відповідність до європейських норм і стандартів. Завершення другого етапу децентралізації в умовах проведення адміністративно-територіальної реформи, проблема імплементації європейських стандартів місцевого самоврядування тощо набуває особливої актуальності у контексті його практичного втілення в повсякденну практику.

Мета і завдання дисертації сформульовані достатньо чітко. Не викликають заперечень означення предмету і об'єкту дослідження. Визначення наукової новизни за їх повнотою і формулюванням підтверджує оригінальність наукової роботи, постановки і напрямів розроблення проблем, які ще не знайшли свого вирішення в політичній науці. Теоретико-методологічна база дисертації є адекватною у контексті поставлених мети і завдань.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел й додатків. Структура і зміст роботи засвідчують послідовність викладення матеріалу де не порушений зв'язок між структурними частинами, кожний із яких є логічним продовженням попереднього. Кожний із розділів супроводжується ґрунтовними висновками. Автором дотримано наукового стилю викладення матеріалу, який не перенавантажений занадто складними конструкціями.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій роботи ґрунтується на використанні широкої джерельної бази, науковій літературі вітчизняних і зарубіжних авторів, що стосується проблематики дисертації. У роботі використано понад 300 джерел, використання яких сприяло успішному вирішенню поставлених завдань. Головні положення дисертації базуються на використанні великої кількості законів, нормативно-правових актів України і Ради Європи – Конституції України, Закону України «Про місцеве самоврядування», Європейській хартії місцевого самоврядування, даних соціологічних досліджень, інформації з сайтів органів місцевого самоврядування. Обґрунтованість положень дисертації також підтверджується залученням масиву інформації ЗМІ, що дало змогу простежити перебіг процесу децентралізації як в Україні, загалом, так і на Волині, зокрема.

Достовірність одержаних дисертантом результатів наукового дослідження підтверджується їх апробацією на 13 наукових конференціях. Також, достатній рівень обґрунтованості та достовірності положень і висновків наукової роботи О. І. Стемковської засвідчує належна кількість публікацій у фахових та іноземних виданнях. Опубліковані наукові праці достатньо повно відображають результати проведених досліджень, що дозволяє зробити висновок про обґрунтованість наведених у дисертаційній роботі положень та висновків, а також про її високий науково-методичний рівень.

У першому розділі (підрозділ 1.1.), досить вдало розкрито процес історичної еволюції, концептуальне бачення та шляхи вдосконалення інституту

місцевого самоврядування, починаючи з ХІХ ст. й до сьогодні. Проведено комплексний ретроспективний аналіз основних теорій місцевого самоврядування, зокрема: державницької, громадівської та теорії муніципального дуалізму, які обґрунтовують характер влади, рівень її централізації або децентралізації, вплив на формування моделі місцевого самоврядування та рівень демократичності суспільства [с. 26–28]. Показово, що аналіз згаданих теорій розглядається у контексті основних положень Європейської хартії місцевого самоврядування, Конституції України, Закону «Про місцеве самоврядування в Україні» та інших нормативно-правових актів, які засвідчують перебіг сучасного процесу адміністративно-територіальної реформи в Україні [с. 30–31].

У підрозділі 1.2 дослідження представлена широка панорама міжнародних, насамперед європейських стандартів, дана їх повна характеристика й механізми впровадження у різні сфери муніципального співробітництва у контексті процесів розвитку місцевої демократії. Дисертанткою наголошено, що усі міжнародні стандарти можна поділяти на універсальні міжнародно-правові стандарти (європейські та міжнародні стандарти місцевого самоврядування) і регіональні міжнародно-правові стандарти (міжнародні стандарти регіонального самоврядування), а також зроблено фахове обґрунтування такого поділу й проаналізовано відображення згаданих стандартів в муніципальному законодавстві європейських країн та України [с. 47–52].

Аналіз більш детальної класифікації міжнародних та європейських стандартів місцевого самоврядування за різними критеріями продовжено в другому розділі [с. 85–87]. У цьому ж розділі, в підрозділі 2.1, усі європейські стандарти місцевого самоврядування згруповано у декілька кластерів. Серед них: хартії, конвенції, стратегії, декларації, кодекси, програми, висновки, рекомендації, резолюції тощо, дано їм детальну та об'єктивну характеристику. Заслуговує на увагу й науковий аналіз практики нормативно-правового регулювання, імплементації їх в українське законодавство й впровадження в різноманітні сфери діяльності органів місцевого самоврядування.

Позитивної оцінки заслуговує розгляд у підрозділі 2.2. змісту положень Європейської хартії місцевого самоврядування, оскільки дана Хартія не лише вміщує вимоги до держав-членів Ради Європи щодо уніфікації законодавства у сфері місцевого самоврядування, а й є основним міжнародно-правовим документом для країн-членів РЄ, який визначає стандарти щодо організації управління на місцях і спрямовує політику країн РЄ щодо напрямів розвитку місцевої демократії.

У третьому розділі дисертації детально розписано покрокові процедури імплементації європейських стандартів місцевого самоврядування починаючи з формальних контактів України з Європейським Союзом через зустрічі європейського й українського керівництва на початку 1990-х рр. до сьогодні. Також проаналізовано діяльність міжнародних і вітчизняних інститутів, які сприяють імплементації європейських стандартів місцевого самоврядування в Україні. Йдеться про Конгрес місцевих і регіональних влад Ради Європи, Європейський Комітет з питань місцевої і регіональної демократії Ради Європи, Офіс Ради Європи в Україні, Раду асоціації між Україною і ЄС, Комітет Верховної Ради України з питань державного будівництва та місцевого самоврядування та ін.

У дисертації зроблено наголос на тому, що основною статутної функцією Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи є моніторинг виконання державами-членами РЄ Європейської хартії місцевого самоврядування та здійснення спостереження за місцевими виборами в країнах. Зазначено, що моніторинг діяльності місцевого самоврядування в Україні здійснюється за допомогою проведення бенчмаркінгу доброго врядування на місцевому рівні [с. 131–134]. У цьому ж розділі наведено приклади здійснення великої кількості різноманітних проєктів за підтримки Євросоюзу в Україні, у ході реалізації яких відбувається імплементація європейських стандартів місцевого самоврядування як на загальнонаціональному так і на регіональному та локальному рівнях, що значно підсилює обґрунтованість положень дисертації [с. 143–144].

Значну увагу, в дисертації приділено питанню децентралізації влади в Україні, розкриттю позитивних сторін цього процесу та проаналізовані ризики, які супроводжуватимуть процеси децентралізації на місцях. Позитивним, на мою думку, є те, що авторка в підрозділі 3.2 провела не лише теоретичний аналіз процесу децентралізації, але й на прикладі м. Луцька показала практичний позитивний досвід проведення політики децентралізації. Заслуговує на увагу й аналіз діяльності Луцької міської ради щодо імплементації європейських стандартів і норм, проведений здобувачкою у підрозділі 3.3. Зміст підрозділу переконливо доводить, що діяльність Луцької міської ради можна вважати успішною, і такою, яка перебуває у стані постійного вдосконалення, розширення правових та організаційних можливостей щодо залучення широкого загалу до громадської участі у вирішенні справ життєдіяльності Луцької територіальної громади.

Висновки до дисертаційної роботи є достатньо повними і такими, що характеризують основні етапи та результати вирішення поставлених завдань. Вони є виваженими й аргументованими [с. 187–191].

Результати дослідження мають теоретичну і практичну цінність, оскільки узагальнення європейського досвіду й стандартів функціонування інститутів місцевого самоврядування збагачує наші знання у сфері муніципального управління, сприяє розвитку місцевої демократії і може бути використано під час подальших досліджень цієї проблематики.

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу О. І. Стемковської загалом, вважаю за необхідне висловити окремі зауваження та побажання.

Перше. Даючи характеристику основним теоріям місцевого самоврядування таким як державницька, громадівська, муніципального дуалізму, які мають подальше втілення в сучасних конструктах місцевого самоврядування, варто було б проаналізувати ще й юридичну теорію місцевого самоврядування, прихильники якої наголошують на тому, що громади мали би бути сформовані на соціальній базі, створеній завдяки інтересам громад і у своїй самостійності здійснюють власне право (власні функції), а оскільки держава може використовувати громади у своїх цілях,

вводячи її у свою адміністративну організацію мають здійснювати так звані делеговані функції, адже всі органи місцевого самоврядування виконують власні і делеговані функції, що й відображено в Законі України «Про місцеве самоврядування».

Друге. У дисертаційній роботі досить добре проаналізовано запровадження європейських стандартів в діяльність органів місцевого самоврядування, проте вартувало б приділити більше уваги такому питанню, як транскордонне співробітництво, адже така співпраця між суміжними адміністративно-територіальними одиницями чи територіальними громадами сусідніх держав сприяє розвитку європейських стандартів муніципальної демократії.

Третє. На мою думку, варто більше проаналізувати ризики наявності розбіжностей та конфліктних ситуацій в їх вирішенні у відносинах з центральними та місцевими органами влади, місцевими державними адміністраціями, що діють паралельно з органами місцевого врядування, та проаналізувати, як це може вплинути на формування європейської моделі місцевого самоврядування.

Четверте. Було б добре проаналізувати, чи зможе матеріально-фінансова база об'єднаних територіальних громад на належному рівні забезпечити виконання усіх норм та повноважень, які передбачені міжнародними стандартами в розвитку місцевого самоврядування? Адже без належного фінансування, навряд чи можна говорити про функціонування ефективного місцевого самоврядування. Водночас, висловлені зауваження жодним чином не применшують позитивного враження від роботи.

Дисертацію і автореферат оформлено відповідно державного стандарту. Текст автореферату розкриває зміст основних положень дослідження.

Отже, дисертація «Особливості імплементації європейських стандартів у діяльності органів місцевого самоврядування в Україні в умовах децентралізації» виконана на актуальну тему, є самостійною і завершеною працею в якій отримано нові науково обґрунтовані результати. Робота відповідає вимогам п. 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів і

присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567 (із змінами), а її авторка Стемковська Оксана Ігорівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.02 – політичні інститути та процеси.

Офіційний опонент,
кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри політології
Львівського національного
університету імені Івана Франка

Була С. П.

Підпис засвідчую:
Вчений секретар
Львівського національного університету
імені Івана Франка

Грабовецька О.С.